

Stevning mølle

Stevnings mølle-historie kan føres tilbage til slutningen af 1600-tallet. Ejeren dengang hed Hans Møller, og han døde i 1701. Op gennem 1700-årene har der været følgende ejere på møllen: Christen Møller, Nicolai Petersen og Jakob Christensen.

Sidst nævnte solgte i 1807 møllen til sin svoger, Detlef Hollænder (født 1774 på Angel – død 1824 i en alder af 50 år); han var kommet til Als i 1790, og havde lært mølleriet på Stevning mølle.

Enken Anne-Marie har så drevet møllen en del år, for efter branden i 1834 var det hende, der lod møllen genopbygge. Derefter kom sønnen, Jakob Hollænder (født 1816 – død 1889.)

Så er vi fremme ved min bedstefar, Jakob Madsen Hollænder (født 1863 – død 1936), der drev møllen til 1918.

Det fortælles, at oprindeligt lå kun selve møllen på bakken, mens stue- og udhuse lå på skolevænget 19, hvor tidligere Jakob Petersen, nu Peter Jansen bor.

Møllen brændte i 1898, men bedstefar byggede den op igen. Foruden møllen, brændte også stuehus og stald; kun laden blev stående. På den nye mølle var der selvkrøjer, det er det lille hjul, som sidder på kappen modsat vingerne, og som sørger for, at vingerne altid står op mod vinden. (Selve kappen eller møllehatten kunne dreje.)

Jeg kan tydelig huske, hvordan møllen var indrettet; for da jeg blev konfirmeret, var det mange gange mit arbejde at passe møllen. Der stod tre kværne på det første loft. I rigtig stærk blæst kunne der males med to kværne samtidig, ellers kun med en. Møllestenen skulle også jævnligt hugges for at holde kværnen skarp, det hørte også til møllernes arbejde. På det andet loft stod valseren, som kun knuste kornet. Valset korn blev hovedsagelig brugt til hestene. (Dengang var der også 4 – 5 arbejdsheste på en gård på ca. 60 tønder land). Alt korn skulle jo hejses op på loftet, og hejseværket blev selvfølgelig drevet med vindkraft. Der var også en 'elevatør' som vi kaldte en farestol, som vi kunne køre med fra loft til loft, men den kunne også kun bruges, når møllen var i gang.

Når møllen skulle sættes i gang eller standses, skulle vi ud på stilladset. Ned fra møllekappen hang to jernkæder. Den ene til at bremse vingerne, og den anden til at åbne eller lukke klapperne, der sad på vingerne. Igangsætningen foregik på følgende måde: Først blev bremserne løsnet, og derefter blev klapperne lukket – vingerne begyndte at dreje. I stormvejr regulerede vi vingernes fart ved at åbne klapperne lidt, så vinden kunne suse igennem. Standsningen foregik modsat igangsætningen: Klapperne blev først åbnet, og så blev bremserne sat til. Jeg kan endnu høre vingerne suse.

Der blev også malet gryn og hvedemel, nok mest i krigen 1914 – 18. På møllen var der også n dieselmotor, så der kunne males i vindstille perioder. Først i trediverne blev den udskiftet med en elektrisk motor.

I de gamle møllebøger kan jeg se, at det ikke kun var fra Stevning, landmændene kom til Stevning mølle, men også fra de omliggende byer, så da var der rigtig gang i mølleriet. Dengang var der også ansat en møllersvend til at hjælpe. Men så op gennem trediverne fik gårdene selv kværn, og efterhånden var der kun de mindre brug, der kom til møllen. Jeg kan huske, at Godtfred Neumann (Skolevænget 9) kom med sin sæk korn på trillebøren, for der var dengang ikke så meget jord til ejendommen, at der kunne holdes heste. Landmændene kørte som regel til mølle en gang om ugen. Der skete en ombytning, idet det hele korn fra ugen før kom malet med hjem. Det sidste korn blev malet i 1939, og en lang, spændene epoke var slut.

Min far, Christen Madsen Hollænder, (født 1890 – død 1975), overtog møllen og landbruget med 18 hektar, da han kom hjem fra krigen i 1918. En mølle der ikke bliver brugt, vil hurtigt forfalde og kræve megen vedligeholdelse, så derfor besluttede han at rive den ned til grunden, og det skete i 1941.

Porten og mellembygningen blev dengang stående, men er i 1990 også fjernet, og dermed er det sidste af møllen slettet.

Jakob Madsen Hollænder, 1992
Fra bogen Svenstrup Kirkesogn Historie
udgivet af Lokalthistorisk gruppe i 1992
